

Proiect didactic

Disciplina: Limba și literatura română

Clasa: a VI-a

Tema: Descrierea literară în proză – identificarea, înțelegerea și explicarea semnificațiilor figurilor de stil (epitet, comparație, metaforă, inversiune, hiperbolă, personificare, repetiție)

Text suport: Fragment din *Pe drumuri de munte* de Calistrat Hogaș (adaptat, 300 cuvinte)

Durata: 50 min

Tipul lecției: recapitulare și fixare: aplicare de noțiuni + reflecție

Obiective operaționale

Elevii vor fi capabili să:

1. **recunoască** figurile de stil într-un fragment narativ (O1);
2. **clasifice** figurile de stil (O2);
3. **explice** valoarea expresivă a acestora în text (O3);
4. **asocieze** figuri de stil cu situații din experiența personală (O4);
5. **exprime** o opinie despre rolul limbajului figurat în literatură și în comunicare (O5);
6. **reflekteze** asupra propriului proces de învățare (O6).

Scenariul activităților

1. Captarea atenției – *Moment multisenzorial (5 min)*

- Profesorul proiectează o fotografie panoramică a pădurii descrise de Calistrat Hogaș, însoțită de un fragment audio (sunete de vânt, păsări, foșnet de pădure). (**Anexa 1**)
- Elevii ascultă lectura expresivă a textului.

□ *Principiu BBL:* stimulare multisenzorială → activează emoția și memoria afectivă. Se creează un mediu de învățare calm și sigur;

□ *Principiu BBL:* Starea de Bine - context favorabil învățării

□ *Metodă:* **evocarea senzorială** (după Sămihăian, importanța apelului la afectiv și vizual pentru declanșarea interesului).

2. Anunțarea temei – elevii sunt anunțați că vor recapitula și fixa noțiuni despre textul descriptiv literar în proză, având ca text-suport un fragment la prima vedere

3. Actualizarea cunoștințelor anterioare – utilizând fișele din portofoliu, elevii vor prezenta oral caracteristici generale ale textului literar descriptiv, mijloacele artistice care formează limbajul expresiv al textului literar, tipurile de figuri de stil studiate.

4. Identificarea figurilor de stil – *Recunoașterea tiparelor* (10 min)

- Elevii primesc textul pe fișe. (**Anexa 2**)
- Lucrează în grupe de 5, folosind metoda **Mozaic (Jigsaw)**: fiecare elev caută un tip de figură de stil (epitet și enumerație, comparație, metaforă, personificare, exclamații și intergoții retorice).
- Elevii se regrupează în funcție de figura de stil pe care o reprezintă, explică semnificațiile lor.

Dacă nr de elevi nu este multiplu de 5, elevii rămași vor fi ajutoarele mele și vor învăța din modul în care lucrează ceilalți. Ei au mai multă libertate de mișcare: mă vor ajuta să împart fișele, să le explic ce au de făcut – dacă știu -, pot să își aleagă un grup și să urmărescă discuțiile lor. La final, vor putea da 3 bonusuri, cu justificare, la 3 elevi care au lucrat bine, au colaborat, au manifestat interes pentru învățare.

- Principiu BBL: recunoașterea tiparelor* → creierul caută regularități
- Metodă: Jigsaw* (învățare cooperativă, recomandată de E. Ilie pentru analiza textuală).

5. Explicarea valorii expresive – *Learning by doing* (10 min)

- Fiecare grup explică figura de stil în fața clasei, răspunzând la întrebările:
 - Ce imagine artistică creează această figură?
 - Ce emoție trezește în cititor?
 - Cum contribuie la atmosfera narativă?
- Profesorul intervine prin conversație euristică.

- Principiu BBL: învățare prin acțiune și verbalizare*
- Metodă: conversația euristică* (Sămihăian – interpretarea literaturii se face prin întrebări deschise, care stimulează gândirea critică).

6. Transfer și asocieri personale (10 min)

- Activitate individuală: elevii scriu un enunț scurt în care folosesc o figură de stil pentru a descrie o experiență personală (ex.: „Am simțit emoția ca un val uriaș când...”).
- Câțiva citesc cu voce tare.

- Principiu BBL: conectarea noțiunilor noi cu experiența personală*
- Metodă: exercițiul creativ*: „jurnalul cu o frază” (E. Ilie – exersarea expresivității prin transfer în limbaj personal).

7. Exprimarea opiniei (5 min)

- Discuție dirijată: „Credeti că limbajul figurat ne ajută și în viața de zi cu zi, nu doar în literatură?”
- Elevii formulează opinii pro/contra, cu exemple (publicitate, muzică, conversație).

- *Principiu BBL: gândire critică și exprimare liberă*
- *Metodă: dezbateri dirijată* (recomandată de Sămihăian pentru dezvoltarea competențelor de comunicare)

7. Reflecție asupra învățării (5 min)

- Elevii completează un mini-jurnal reflexiv (Anexa 3):
 - “Ce mi-am amintit azi?”
 - „Ce am descoperit nou azi?”
 - “Ce m-a ajutat cel mai mult să învăț felul figurilor de stil?”
 - „Ce m-a ajutat să înțeleg semnificația figurilor de stil?”
 - „Unde aș putea folosi figurile de stil în afara orei de română?”

- *Principiu BBL: reflecție și metacogniție → consolidarea cunoștințelor*
- *Metodă: jurnal reflexiv* (E. Ilie – dezvoltă autoreglarea învățării).

Evaluare

- Observarea participării la activități.
- Răspunsurile orale și explicațiile de grup.
- Exercițiul creativ individual.
- Jurnalul reflexiv

Puncte forte ale lecției (pentru ghid de bune practici)

- Integrarea principiilor BBL (multisenzorial, pattern recognition, learning by doing, reflecție).
- Metode activ-participative (Jigsaw, conversație euristică, jurnal reflexiv).
- Echilibru între analiza textului și exprimarea personală a elevilor.
- Legătura cu competențele Erasmus (literație, incluziune, digitalizare dacă adăugăm suport vizual).

Bibliografie

Emanuela Ilie – *Didactica limbii și literaturii române*;

Florentina Sămihăian – *Didactica lecturii și Strategii de predare-învățare*

Cursul de formare: *Brain-Based Learning. Understand how students really learn*, Europass Teacher Academy

Anexa 1

Anexa 2

“În zori, a doua zi, apucarăm drumul Văratifului. Călăuzul nostru, un băietan ca de cincisprezece ani, nu știa decât pe cel mai lung și mai rău ; pe acela deci apucarăm și noi, Cât meraserăm prin umbră, drumul fu plăcut. Fagi și paltini cât lumea de bătrâni, cu trunchiuri albe și goale, își împreunau sus de tot frunzișurile lor și alcătuiau deasupra capetelor noastre o boltă de umbra și verdeață. Singurul glas al locurilor acestora e numai glasul vântului, care se taie, suspinând parcă dureros, în frunza ascuțită a bradului ; și glasul acesta are un farmec nespus...

Toti câți trecuseră pe aici, călători poate ca și mine, își zgârâiaseră numele lor în scoarța netedă a fagilor. Cu drept sau fără drept, găseam vinovați, în gândul meu, pe toți acești zgârâietori de copaci, care avuseră deșertăciunea vrednică de răs, de a-și eterniza numele în pustiu și cu atât mai mult îi găseam vinovați, cu cât mi se părea mie, că urma omului în aceste locuri răpea ceva din măretia singurătății și se amesteca jignitor în sublimul întregului.

Peste puțin, scăpătarăm de la umbră și ieșirăm într-un luminiș de seminceri. Ne aflam în parchetele de pe Cracăul-negru. Din depărtare, prin aerul sec, ajungea până la noi glasul omului și al toporului. Din când în când o trăsătură colosală umplea văile munților : erau fagii, paltinii sau

brazii amețitor de înalți care, în căderea lor prăpăstioasă, sfărâmau și doborau tot în calea lor. Ziua era la amiază și un aer înflăcărat ne înconjura din toate părțile. Soarele, alb de fierbinte ce era, ploua cu foc peste capetele noastre; cu toate acestea, noi ne urmam drumul pe hogașul săpat de butuci în coasta muntelui și, numai cât în răstimpuri, eram siliți a ocoli, prin smiduri, băltoagele glodoase și verzii ce ne tăiau drumul. Eram atât de grăbiți să poposim undeva la umbră, încât nici nu mai băgam în samă pe un întreg popor de broscoi cu ochii holbați sîi verzi, care ieșiți pe jumătate din umedele și glodoasele lor locuințe ne salutau orăcînd și apoi dispăreau iute la apropierea noastră. “(Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*)

Anexa 3

Mini-jurnal reflexiv

Nume și prenume: _____ Clasa: _____ Data: _____
____/____/_____

Completează pe scurt, cu sinceritate. Poți folosi exemple.

Întrebare	Răspuns
Ce mi-am amintit azi?	_____ _____ _____ _____
Ce am descoperit nou azi?	_____ _____ _____ _____
Ce m-a ajutat cel mai mult să învăț felul figurilor de stil?	_____ _____ _____ _____

Ce m-a ajutat să înțeleg semnificația figurilor de stil?	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Unde aş putea folosi figurile de stil în afara orei de română?	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Opțional: Scrie o figură de stil pe care ai folosit-o sau ai întâlnit-o azi:
